

Redactioneel

Cees Terlouw

In dit nummer gaat het over docenten, studenten, en professionals en een aantal aspecten die voor hen relevant zijn in bepaalde onderwijsleersituaties. Het zijn artikelen veelal op microniveau (docenten en studenten), maar ook in relatie tot het meso/macroniveau (relatie met het werkveld van professionals) van het hoger onderwijsstelsel.

Van den Bergh, Diemel, en Van der Sommen rapporteren in het kader van inclusief onderwijs een *photovoice* studie waarin de factoren die de *'sense of belonging'* van studenten en medewerkers beïnvloeden in beeld wordt gebracht in een instelling in het hoger beroepsonderwijs. Het gaat daarbij om de mate waarin zij zich persoonlijk geaccepteerd, gerespecteerd en ondersteund voelen in de sociale omgeving van hun opleiding. Persoonlijke ervaringen van studenten en medewerkers uit verschillende opleidingen zijn in beeld gebracht via de *photovoice* methodiek waarin individuen hun beleving in beeld brengen, er kritisch op reflecteren, en erover in dialoog gaan in focusgroepen. De resultaten laten het belang zien van het hanteren van inclusieve taal, oog voor de fysieke omgeving, erkenning van de ander in diens eigenheid, het actief op de ander willen afstemmen, en het open staan voor verbinding.

Van Leeuwen, Bagheri, Volker, en van Brakel richten zich specifiek op de *flipped classroom*, waarin studenten zelfstandig schriftelijke tussenopdrachten dienen uit te voeren als voorbereiding op een begeleide werkgroepbijeenkomst. In potentie vormen deze opdrachten een waardevolle bron voor de docent om te zien of zij de stof hebben begrepen. Echter, in de praktijk komen docenten in hun voorbereiding daar niet aan toe. De auteurs verkennen in deze studie de perceptie van docenten over de mogelijkheid om schriftelijke opdrachten te analyseren met een *text mining* techniek, namelijk *topic modelling*. De docenten zagen verschillende mogelijkheden voor het gebruik van *topic modelling*. Echter, het vraagt óók een serieuze tijdsinvestering die noodzaakt tot een goede afweging van de voor- en nadelen in een bepaalde onderwijsleersituatie.

Van der Meulen en Steenman grepen de gelegenheid aan om bij de plotselinge omschikking naar onderwijs-op-afstand in de coronatijd met een vragenlijst in een brede universiteit verkennend te onderzoeken wat de link, die respondenten leggen tussen onderwijs en de fysieke omgeving, zegt over hun expertise en professionaliteit. Er komt naar voren dat het vraagt om nieuwe expertiseontwikkeling. Echter, de resultaten maken ook duidelijk dat door het wegvallen van het lokaal, de fysieke omgeving, de docenten in alle online-onderwijsvormen het 'lezen' van de zaal node missen. Daarmee mist de docent een instrument om het onderwijs aan te passen aan het niveau en de behoeften

van de student. Tevens wordt voor de professionaliteit van de docent ook een meer fundamenteel waardenconflict ervaren, omdat het directe contact tussen docent en student is verdwenen.

Ten Berge en Lam gaan via een bronnenonderzoek op zoek naar concrete, onderbouwde handvatten voor de didactiek van Onderwijs voor Professionals die zich kenmerkt door wederkerigheid en maatwerk. Het artikel beschrijft een zoektocht naar het type leeractiviteiten en begeleiding waarmee wederkerigheid en maatwerk kan worden vormgegeven in formeel onderwijs voor professionals. De eigen opgedane ervaringen met dergelijk onderwijs worden getoetst aan de literatuur en de ervaringen van andere collega's. De resultaten van deze bronnen-zoektocht komen samen in een conceptueel model voor didactiek van Onderwijs voor Professionals dat nader in de praktijk moet worden getoetst en gevalideerd.

Hoppen, Aangenendt, en Wallner rapporteren over een kwalitatieve studie bij twee leernetwerken in het hoger onderwijs en de gezondheidszorg met het oog op het zichtbaar maken van waardecreatie in leernetwerken. Het gaat hierbij om twee soorten van leernetwerken: één van hbo-docenten, en een netwerk waarin hbo-docenten en professionals participeren. Met een kwalitatieve onderzoeksanpak zijn waardecreatieverhalen van deelnemers geïdentificeerd en geanalyseerd waaruit blijkt dat er verschillende waarden tot stand zijn gekomen in de onderzochte leernetwerken. De onderzoeksanpak maakte verschillende waardewerkwoorden zichtbaar die deelnemers gebruiken om de processen te beschrijven waarlangs waarde tot stand is gekomen. De resultaten kunnen worden gebruikt om te sturen op waardecreatie in dergelijke netwerken en het faciliteren daarvan.

Bos, Ros, Snoeren, en Thunnissen onderzoeken de motieven waarom opleidingen en praktijkpartners willen participeren in *learning communities*, interorganisationele samenwerkingsverbanden waarin studenten, docenten en praktijkpartners samen leren, werken en onderzoeken. Daarbij zijn ze ook geïnteresseerd in hoeverre deze motieven verschillen tussen en binnen sectoren. Op basis van een uitgebreide literatuurverkenning en semi-gestructureerde interviews met partners binnen vijf *learning communities* uit verschillende sectoren blijken vier strategische motieven een rol te spelen. Twee motieven worden bijna altijd genoemd: de ontwikkeling van studenten, en het vinden van innovatieve oplossingen voor vraagstukken uit de praktijk. De ontwikkeling van docenten wordt evenwel nauwelijks genoemd als motief. Voorts blijken er verschillen te zijn tussen *learning communities*, gegeven hun publieke en/of private situering. Dit onderzoek reikt een denkkader aan dat in toekomstig onderzoek en in de praktijk gebruikt kan worden om motieven voor interorganisationele samenwerking in *learning communities* te duiden.

Allereerst kan worden opgemerkt dat er veelal in de artikelen sprake is van *kwalitatief, verkennend onderzoek*. Er worden daarbij in enkele artikelen speciale methoden gebruikt, zoals de *photovoice* methode in combinatie met focusgroepen (Van den Bergh,

Diemel, en Van der Sommen), en een narratieve methode waarin verhalen worden verzameld en geanalyseerd (de waardecreatieverhalen van Hoppen, Aangenendt, en Wallner). Daarnaast worden ook meer klassieke methoden ingezet als een combinatie van literatuurstudie en (semi-gestructureerde) interviews (Van Leeuwen, Bagheri, Volker, en van Brakel en Bos, Ros, Snoeren, en Thunnissen), literatuuronderzoek en een vragenlijst (Van der Meulen & Steenman), en een validering van verschillende bronnen aan elkaar als eigen ervaringen, gesprekken, en systematisch literatuuronderzoek (Ten Berge & Lam). In alle gevallen vraagt dit om nader onderzoek, zowel kwantitatief als kwalitatief om de gevonden resultaten nader te valideren. Maar óók ontwerpgericht onderzoek zou interessante informatie voor theorie- en praktijkontwikkeling kunnen opleveren.

Voorts wordt in alle artikelen het leren geïmpliceerd, en dan vooral het *leren van docenten als professional en professionals in het werkveld*, zij het altijd in relatie tot het leren van studenten. Zo gaat het om het leren zich zo te gedragen en taal te gebruiken (studenten en medewerkers) dat anderen zich persoonlijk geaccepteerd, gerespecteerd en ondersteund te voelen (Van den Bergh, Diemel, en van der Sommen), als docent leren in de voorbereiding *topic modelling* toe te passen als analyse-instrument (Van Leeuwen, Bagheri, Volker, en van Brakel), als docent leren in te spelen op het wegvallen van de fysieke onderwijsruimte in online-onderwijs (Van der Meulen & Steenman), als docent en professional in het werkveld om waardecreatie tot stand te brengen in een leernetwerk (Hoppen, Aangenendt, en Wallner) of zich als docent wellicht af te vragen wat een docent kan leren van deelname aan *een learning community* (Bos, Ros, Snoeren, en Thunnissen), en als docenttrainer al ontwerpend te leren het onderwijs te ontwikkelen voor professionals (Ten Berge & Lam). Deze leerprocessen zijn zeer divers in termen van handelingsaspecten van docenten en professionals in het werkveld waarmee zich de vraag aandient op basis van welke visie op docentschap en leren welke handelingsaspecten aan de orde moeten komen in de docentenprofessionalisering in het hoger onderwijs.

De redactie van TvHO wenst u veel leesplezier toe met de artikelen. Reacties zijn uiteraard welkom!